

“ÎMBUNĂTĂȚIREA CUNOAȘTERII ȘI A PIETĂȚII” (PHILON, CONTEMPL. 3.25): SIMILITUDINI INTERTEXTUALE ÎNTRE THERAPEUTAE A LUI PHILON ȘI CREȘTINITATEA PRIMARĂ A LUI LUCA

Gert J Steyn

Departamentul de Studii ale Noului Testament

Universitatea din Pretoria

Abstract

După o notare sumară a similitudinilor între Esseni și Therapeutae, ambele fiind grupuri descrise de Philon, aceste studii compară unele dintre cele mai evidente caracteristici ale Therapeutae în cartea lui Philon "De Vita Contemplativa" cu caracteristici similare din Creștinătatea Primară a Noului Testament. Atenția este în mod particular, dar totuși nu în mod exclusiv, concentrată pe literatura lui Luca. Fără să presupunem vreo legătură explicită între Therapeutae și Creștinătatea lui Luca, comparația scoate în evidență puncte comune cu grupurile religioase evreiești, la fel cum Therapeutae oferă o scurtă imagine a înțelegerii și a modului de prezentare a mișcării produse de Iisus, de către Luca.

1. Introducere

Philon din Alexandria (aprox 25 BC – 40 AD) a scris despre Therapeutae ¹, un anume grup evreiesc de ascetici, în cartea sa De Vita Contemplativa. În descrierea grupului par a exista niște asemănări foarte bune cu două alte grupuri de la începutul sec I AD, respectiv comunitatea Qumran (Essenii?²) și Creștinii Primari.³ Conexiunea dintre Therapeutae și comunitățile incipiente Creștine din Egipt trebuie să fi fost foarte apropiată lui Eusebiu (singura sursă antică care face referire la Therapeutae, cf His eccl II 17) care de altfel a confundat Therapeutae cu Creștinii ascetici. Ferguson sumarizează confuzia lui Eusebiu spunând că Therapeutic "...viața comunității, asceticismul, și practicile de venerare par să fie foarte familiare comunităților Creștine monastice în Egipt cu care acesta era familiarizat, astfel că Eusebiu i-a considerat pe aceștia Creștini...dar dacă ceea ce susține Philon este adevărat, atunci aceasta este din punct de vedere cronologic imposibil" (Ferguson 1993, 497). Istoricii de dinaintea lui au urmărit și ei această conexiune și au confundat de asemenea Therapeutae cu călugării Creștini. Din cauza acestei confuzii, unii erudiți își alocă autoritatea asupra De Vita Contemplativa și o consideră ca fiind cea mai remarcabilă dintre alte opt lucrări alocate lui Philon (Hunter 1930). Ei au văzut în aceasta o scuză a ascetismului Creștin, scrisă la finalul celui de-al treilea secol sub numele de Philon. Alții au fost de acord cu faptul că ar fi putut să fie o lucrare post-Philonică, dar mai degrabă cu origini Evreiești decât o scuză formală a Creștinilor. Totuși, dovezile împotriva autorului Philonic nu au convins (cf Vermes 1959 – 1960, 107; Geoltrain 1959, 49; Gartner 1965, 11). Presupunând că De Vita Contemplativa este un document adevărat Philonic, presupunerea lui Eusebiu este cu adevărat imposibilă din punct de vedere cronologic, așa cum observaseră Ferguson și alții. Ar trebui să se înțeleagă confuzia lui Eusebiu în lumina faptului că existau acolo niște asemănări foarte mari între Therapeutae și Creștinii Primari din cauza unor tradiții Evreiești comune, dar și pentru că unii convertiți la Creștinism au venit din grupuri cum a fost Therapeutae. Intenția acestui studiu este să analizeze similitudinile posibile între Therapeutae lui Philon și caracteristicile de bază ale mișcării Creștine Primare – cu scoaterea în evidență a scrierilor lui Luca. Dar înainte ca aceasta să

---

¹ Cf Contempl 2; Ebr. 210; Decal 66; Spec. (lib. i-iv); Praem și Exsecr. 108; Legat. 97 și Prob. 75

² Este chestionabil dacă într-adevăr comunitatea Qumran a fost o comunitate Essenă

³ Cf Brownlee (1950): "Secta evreiască de Essenii, care a realizat pergamentele Mării Moarte, seamănă foarte bine cu Damascene Covenanters, Therapeutae din Egipt, mișcarea lui Ion Botezătorul în perioada Creștinătății primitive și a lui Iisus."

fie analizată, o scurtă comparație între Therapeutae și comunitatea Qumran ar trebui să fie făcută.

2. Unele similitudini între comunitatea Qumran și Therapeutae

Erudiții au observat în trecut unele similarități între comunitatea Qumran și Therapeutae (cf Taylor și Davies 1998, 24).⁴ Fără să se discute sau să se dezbată validitatea descoperirilor lor, un sumar al unor similitudini scoase în evidență este prezentat în continuare:

Nume	Dacă comunitatea Qumran era o comunitate Essenă, atunci ar trebui să existe o legătură etimologică prin intermediul limbii Arameice între numele "Essene" și "Therapeutae". Există posibilitatea ca Therapeutae să fie o ramură Egipteană a Essenilor.
Proprietatea	Documentul Damasc permite unele proprietăți private alături de alte lucruri comune, iar comunitatea Qumran urmărește același tipar. Therapeutae au renunțat la toate bunurile lor (Bammel 1985, 971).
Ascetismul	Ambele erau grupuri ascetice de "veneratori" sau "vindecători" care au trăit separat – la alegerea lor – de comunitatea principală.
Celibatul	Ambele grupuri practicau celibatul
Apartenența membrilor	Ambele grupuri aveau reguli stricte cu privire la apartenența la comunitatea și la perioada de probă
Disciplină	Ambele grupuri aveau reguli stricte de disciplină și au aderat la tăcere.
Structura	Erau foarte bine organizate și ierarhizate în ceea ce privește structura lor socială
Casa	Indivizii ocupau case separate și se adunau împreună doar la ospete sau la ritualurile de venerare
Femeile	Existau societăți paralele pentru bărbați și pentru femei, dar femeile reprezentau o parte integrală a venerării și a comunității în ceea ce privește Therapeutae

⁴ Porton (1986, 66) a scos în evidență în mod corect că "imaginea lui Geoltrain asupra faptului că Therapeutae și Essenii sunt asemănători dar nu sunt identici, pare a fi opinia general acceptată". De asemenea, E Schurer (1973 – 1987): "Therapeutae erau în multe feluri similari cu, și sunt adeseori asociați cu, Essenii indiferent de cât de departe scopurile și aspirațiile lor au mers."

Venerarea	Ambele practicau venerarea comună. În timpul venerării comune erau citite cărțile sacre antice și erau expuse pasajele care erau citite. Comunitatea Qumran era activă, combinând ruga și studiul cu munca manuală. Therapeutae erau contemplativi, alocându-și întreaga viață meditației și venerării (Vermes 1977, 136; cf Vermes 1960, 97 – 115)
Scriptura	Ambele grupuri alocă o importanță foarte mare studiului Scripturii. Alegoric, ei meditează asupra legilor, a oracolelor profetice și a psalmilor (Mason 2000). Iosif a scris că aceștia "arată un interes extraordinar față de scrierile antice, în particular acelea cu privire la bunăstarea sufletească și corporală" (BJ 2.8.6 , 136)
CD	Fragmente din Documentul din Damasc au fost găsite atât în Egipt cât și la Qumran (Evans 2000)
Imnurile	Ambele au compus imnuri. În ceea ce privește scopul unei colecții de imnuri individuale, cum este 1QH printre Pergamentele de la Marea Moartă, Vermes (1977,57) a scris că se poate specula "presupunând că acestea erau recitate de Gardian și de noii membri ai comunității în timpul Festivalului Reînnoirii Convenante și a Festivalului Săptămânilor." Deci și Therapeutae "cântă imnuri, unul după altul, în timpul slujbei lor Penticostale."
Sabatul	Ambele grupuri au ținut sabatul, care avea un loc central în teologie și în gândirea și calendarul lor
Calendarul Penticostal	Ambele grupuri au divizat anii lor în șapte perioade de câte cincizeci de zile. Fiecare dintre aceste perioade erau începute printr-un festival agricol. Conform lui Vermes (1977, 177-178), "Unul dintre aceste festivaluri, Festivalul Noului Grâu, coincidea cu Festivalul Săptămânilor și reprezenta pentru Esseni / Therapeutae principala sărbătoare a anului, aceea a Reînnoirii Covenanței"

3. Similitudini între Therapeutae și Creștinătatea Primară din Noul Testament

Trebuie să fie menționat într-un mod fără echivoc că nu este intenția acestui studiu de a sugera că trăsăturile împărtășite de Creștinătatea Primară și Therapeutae își aveau originile în Therapeutae, ci doar să privească din punct de vedere intertextual, social și teologic similitudinile dintre cele două grupuri. *De Vita Contemplativa* a lui Philon este folosită simplu ca și o sursă antică pentru înțelegerea apartenenței la grupuri ca și Therapeutae a Primilor Creștini convertiți. Astfel, similitudinile sunt comparate la un nivel socio-istoric și religios.

3.1 Orientarea și Stilul de viață

Arta vindecării

Philon le denumește pe cele două grupuri despre care scrie, "Therapeutae și Therapeutrides, un nume derivat din θεραπεύω, folosit fie în sensul de "vindecare" (ιατρικήν) pentru că aceștia profesau arta vindecării mai bine decât cea practică în orașe, unde erau vindecate doar corpurile (σώματα θεραπεύει μόνον), în timp ce ei tratau și sufletele oropsite și asuprite de boli incurabile și cumplite (ψυχὰς νόσοις κεκρατημένας χαλεπαῖς τε καὶ δυσιάτοις), produse de plăceri și dorințe ori frici și amaruri, de acte de invidie, prostie și nedreptate și de nenumărate alte pasiuni și vicii; sau altfel, folosit în sensul de "venerare" (θεραπεύειν), pentru că natura și legile sacre i-au învățat să venereze existența proprie care este mai bună, mai pură decât "the One" (τὸ ὄν) și mult mai primordială decât Monad"⁵ (Contempl. 1,2)⁶. Conform unor erudiți, cuvântul Therapeutae probabil că datorează multe utilizării comune asociate cu cultul Egiptean (Taylor și Davies 1998, 7).

---

⁵ Conform distincției din Pitagoreanism

⁶ Toate traducerile cărții *De Vita Contemplativa* din acest studiu sunt luate din cartea Philon, Vol IX, de FH Colson, (Loeb Classical Series), Londra 1965

Întorcându-ne înspre Noul Testament, verbul θεραπεύω apare de 43 de ori aici: de 5 ori în Marcu, 16 ori în Matei, 19 ori în Faptele lui Luca și o dată în Ioan – deși cel mai mult apare în Fapte și în Evangheliile. (Cele două situații rămase se regăsesc în Rev 13:3, 12). Termenul este în mare parte folosit în Evangheliile în relație cu Iisus, maestrul vindecării: καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ (cf. Matei 4:23; 9:35; 10:1; Luca 7:21; etc). Concentrarea pe vindecările lui Iisus, care sunt combinate intenționat cu Sabatul, seamănă foarte mult cu fundalul pe care s-a creat Therapeutae (cf. Matei 12:10; Marcu 3:2 ; Luca 6:7; 13:14; Ioan 5:10). Prima dată când este folosit acest verb în Evangheliile după Luca, Iisus se autoproclamează "Vindecătorul": ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν (Luca 4:23). O parte integrală a misiunii sale este să vindece bolnavii (καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἴατο Luca 9:11). Din acest motiv el nu a venit pentru cei care nu aveau nevoie de doctor, ci pentru cei care erau bolnavi: οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες (ὕγιαίνοντες, Luca 5:31) ἰατροῦ ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες (Matei 9:12). Iisus nu doar că le-a oferit discipolilor săi măreția și puterea de a exorciza demonii, dar și puterea de a vindeca pe cei bolnavi (ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν, Luca 9:1). Aceștia erau, totuși, incapabili de a alunga demonii (Luca 9:40; Matei 17:16). Mai târziu, după Pentecostali, Petru și Ioan deveniseră capabili să vindece șchiopul din templu (Actele 3:7-8; 4:14). Apostolii au continuat această slujbă a vindecării și pe perioada începuturilor Bisericii Primare (Actele 5:16; 8:7). Conform celor spuse de Luca, și Pavel avea aceste abilități (Actele 28:9).

Abandonarea proprietății

Conform lui Kittel, "pe lângă Pitagoreeni, Grecii au teoretizat doar despre proprietatea comună, dar grupurile de Evrei cum erau Essenii practicau utilizarea la comun atât a mâncării, cât și a proprietății. Therapeutae trăiau de asemenea la comun și în izolare ascetică pentru o studiere mult mai aprofundată a Scripturii" (Hauck 1985, 448). Cei care s-au alăturat mișcării Therapeutae "și-au oferit proprietățile în loc să le piardă" (Contempl 2,16). Pare că membrii Therapeutae proveneau mai mult din clasele superioare decât dintre cei săraci (cf. Kravitz 1972, 104). Aceștia își abandonau "proprietățile (χαρισάμενοι τὰς οὐσίας) către fii și fiicele lor sau către alte rude. Se considera că aceștia "se foloseau de dreptul lor de a oferi moștenire cu mult înainte de vreme". Aceia care nu aveau rude își ofereau proprietățile prietenilor sau camarazilor. Conform celor spuse de ei, aceștia

”își ofereau proprietățile către cei care erau în continuare ”cu mintea oarbă”” (Contempl 2,13).

Iisus al lui Luca își incurajează discipolii să își vândă proprietățile și să ofere pomană (πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, Luke 12:33). Aceia care doreau să devină discipolii săi trebuiau să fie pregătiți să renunțe la orice proprietate (ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής, Luke 14:33). În parabola fiului rățăcitor, descrisă doar în Evanghelia după Luca, acest fiu face în mod ironic exact opusul. Nu poate să aștepte până când tatăl său moare pentru a-și încasa moștenirea și o cere fără rușine în avans: πάτηρ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας (Luke 15:12). Când tânărul bogat se apropie de Iisus, întrebându-l ce ar trebui să facă pentru a obține viața veșnică, Iisus i-a spus că singurul lucru rămas este să își vândă tot ceea ce are (πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον) și să dea banii săracilor. Apoi acesta ar trebui să meargă și să îl urmeze pe Iisus (ἀκολούθει μοι; Luca 18:22; . Marcu 10:21; Matei 19:21). În mod similar, conform lui Luca, primii Creștini nu își păstrau averile pentru ei, ci le împărțeau cu toată lumea (ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά, Actele 4:32; 2:45). Iisus avea o poziție clară împotriva importanței proprietății și a obiectelor personale. El le-a spus celor care doreau să îl urmeze că nu are niciun rost să obțină toate bogățiile lumii, oferindu-și în schimb sufletul lor (Luca 9:23 – 25). I-a avertizat ”împotriva oricărei forme de lăcomnie pentru că viața unui om nu constă în abundența posesiunilor sale” (Luca 12:15, Matei 16:24-26). În Matei, Iisus avertizează și că toate comorile nu ar trebui să fie depozitate pe pământ, pentru că acolo unde comoara se află, și inima îți va fi tot acolo (Matei 6:19 – 21).

Abandonarea familiei și prietenilor

Conform lui Philon, Therapeutae ”... au fugit fără să se uite în urmă și și-au lăsat frații, copiii, soțiile, părinții, întregul cerc de rude, grupurile de prieteni , pământurile în care au fost născuți și crescuți, pentru că puternică este atracția familiarității și foarte mare este puterea de a ademeni” (καταλιπόντες ἀδελφούς, τέκνα, γυναῖκας, γονεῖς, πολυανθρώπους συγγενείας, φιλικὰς ἐταιρείας, τὰς πατρίδας..., Contempl. 2,18).

Iisus aștepta o atitudine similară de la cei care doreau să îl urmeze: ”Dacă cineva vine la mine și nu își urăște tatăl sau mama, soția și copiii, frații și surorile – da, chiar și propria-i viață – acela nu poate să fie discipolul meu” (οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὰς ἀδελφὰς ἔτι τε καὶ τὴν ψυχὴν

ἐαυτοῦ..., Luke 14:26). Există un anumit timbru de urgență în Evanghelia după Luca atunci când s-a făcut o chemare către oameni pentru a-l urma pe Iisus și pentru a-i deveni discipoli. Chiar și oportunitatea de a-i saluta cum trebuie pe cei iubiți la plecare, trebuie să fie eliminată. Omului care dorea să își îngroape tatăl, Iisus i-a spus că morții ar trebui să își îngroape singuri morții (Luca 9:60), iar persoanei care dorea să își ia rămas bun de la familie, Iisus i-a spus că niciunul dintre cei care pun mâna pe plug și apoi privesc înapoi nu sunt potriviți să servească în regatul lui Dumnezeu (Luca 9:61-62). Discipolii săi sunt creionați ca fiind aceia care au lăsat totul imediat și l-au urmat. Ioan și Iacob sunt exemple clasice în Evanghelia lui Matei, despre cum și-au lăsat barca și pe tatăl lor Zebedee în timp ce încă erau ocupați cu pregătirea plaselor pentru pește, s-au oprit și l-au urmat pe Iisus imediat (Matei 4:18-22). Iisus nu doar că aștepta această atitudine din partea tuturor adeptilor săi, dar a confirmat că acest nou grup de urmăritori era noua sa "familie". Când adeptii i-au spus că mama sa și frații lui au venit și că așteaptă să îi vorbească, el a arătat către discipolii săi și a spus că aceștia sunt mama și frații săi (Matei 12:46-50, Luca 8:19 – 21).

Unii erudiți consideră că alegerea unei vieți solitare de către Therapeutae a stat la baza formării monasticismului.⁷

Stilul de viață Contemplativ

În parabola fiului rătăcitor, fiul mai tânăr și-a părăsit casa pentru o țară îndepărtată (Luca 15:13). Dar Therapeutae nu au "migrat într-un alt oraș la fel ca sclavii fără valoare sau fără noroc" (Contempl. 2, 19). "În schimb, și-au petrecut zilele în afara zidurilor, căutând solitudine în grădini sau în colțuri singuratică ale țării (ἀλλὰ τειχῶν ἔξω ποιοῦνται τὰς διατριβὰς ἐν κήποις ἢ μοναγρίαῖς ἐρημίων μεταδιώκοντες), nu din vreun obicei învățat de amărăciune mizantropică, ci pentru că știau cât de neprofitabilă și de amăgitoare era o asociere cu persoane cu un caracter diferit" (Contempl 2,20). Kravitz (1972, 104) a observat foarte bine esența acestui stil de viață: "S-au îndreptat înspre misticism și înspre un mod de viață contemplativ pentru că nu puteau să găsească satisfacție în neliniștile sociale și politice ale vremurilor. Temători și nemulțumiți, s-au retras în izolare unde sperau să găsească un leac pentru sufletele lor."

---

⁷ Cf, de exemplu, Daumas (1967, 347-358)

Iisus arăta adeseori un comportament similar atunci când se retrăgea în locuri pustii, așa cum a fost deșertul în care a stat patruzeci de zile și unde a fost supus tentației (Luca 4:1-13; Matei 4:1 – 11). Adeseori se retrăgea pentru a se ruga (ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις, Luke 5:16). A mers într-un loc solitar la răsărit (ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον, Luke 4:42), sau în munți pentru a se ruga și a petrecut întreaga noapte în rugăciune (Luca 6:12). Se ruga în privat (Luca 9:18, Matei 14:23) și îi lua pe Petru, Ioan și Iacob cu el pe munte unde se ruga și unde a avut loc Schimbarea la Față (Luca 9:29). Odată ce a ajuns la Ierusalim el propovăduia în templu în timpul zilei, dar noaptea se ducea pe Muntele Măslinilor (ἐξερχόμενος ἠύλιζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, Luke 21:37) – așa cum a făcut și în noaptea fatidică în care a fost capturat, după ce a s-a îndepărtat de ei "cât la aruncătură de piatră" (Luca 22:41) în grădina Ghetsimani (Marcu 14:32 – 42; Matei 26:36 – 46).

Therapeutae au existat în multe locuri în lumea locuită, chiar și în Grecia, dar "abundau în Egipt în fiecare dintre numele cu care erau chemați (ἐπικαλουμένων νόμων) și cu precădere în jurul Alexandriei" (Contempl 3, 21). Majoritatea din ei erau găsiți "deasupra lacului Mareotic pe un deal destul de jos și foarte bine plasat datorită securității și a aerului temperat foarte plăcut" – un loc pe care aceștia l-au considerat "pământul nativ" (πατρίδα, Contempl. 3,22) și un termen care reamintește puternic de utilizarea similară în Iov 11:14. O conexiune interesantă este de asemenea realizată de Luca în Luca 4:23 între Iisus "slujba vindecării" (ἰατρέ, θεράπευσον) și al său "tărâm nativ" (ἐν τῇ πατρίδου σου).

Casele Therapeutae erau foarte simple, oferindu-le acestora protecție împotriva căldurii excesive și împotriva frigului. "Nu erau amplasate nici apropiate ca în orașe, pentru că din moment ce a locui în apropiere poate crea disconfort pentru persoanele care căutau singurătatea, dar nici la o distanță foarte mare pentru că exista un sentiment de prietenie pe care aceștia îl prețuiau și pentru a putea cere ajutor dacă erau atacați de către hoți. " (Contempl 3, 24)

Intervalul dintre dimineața devreme și seara era petrecut în totalitate în exercițiu spiritual (Contempl 3, 28). Aceștia și-au dedicat viața și chiar pe ei înșiși cunoașterii și contemplării acțiunilor naturii (Contempl 8, 64). În timpul serviciului lor, aceștia aveau "ochii și mâinile ridicate la Ceruri, ochii pentru că erau antrenați să își fixeze privirea pe lucruri demne de contemplat, și mâinile în semn că erau curați în ceea ce privește câștigurile și că nu urmăreau nicio cauză sau acțiune care să le aducă vreun profit de orice fel" (Contempl 8,66- 67). Nu era de mirare că, în ciuda acestui context, comportamentul lui Anania și al

Safirei din Faptele Apostolilor era complet inacceptabil – vânduseră o bucată din proprietate și și-au ținut în secret o parte din bani, susținând în schimb că au dat toți banii apostolilor (Faptele 5:1 – 11).

3.2 Apropierea de Scriptură și de hermeneutică

Studierea Scripturilor și căutarea înțelepciunii

Conform lui Iosif, Esenii îl preamăreau pe Moise ca fiind al doilea cel mai important după Dumnezeu (BJ 2.8.9, 145). Totuși, în Iov 3:5 Moise este numit un θεράπων – un termen care este un cuvânt inventat (hapax legomenon) în Noul Testament și care s-ar putea să aibă ceva în comun cu termenul folosit de Philon pentru a descrie Therapeutae în sensul de "slujitor". Termenul re apare din nou mai târziu în 1 Clement (43,1) și în Iustin (Dial 56, 1). Iosif menționează de asemenea că Esenii arătau un interes extraordinar în scrierile antice (BJ 2.8.6 v136). Descrierea lui Philon a adunării Esenilor și cea a Therapeutae nu diferă foarte mult. Despre Therapeutae se spune că au studiat înțelepciunea (πρὸς φιλοσοφίαν ὁρμαῖς) (Contempl. 2,16). În fiecare din casele lor "există o cameră consacrată care este numită sanctuar sau birou (ἐν ἐκάστη δέ ἐστὶν οἴκημα ἱερον, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον) și unde erau inițiați în misterele vieții sanctificate (ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται). Ei nu luau nimic acolo, fie mâncare sau băutură sau orice alt lucru necesar nevoilor corpului, doar legi și oracole oferite prin vorbele profeților, și psalmi și orice altceva le-ar fi îmbunătățit și perfecționat cunoașterea și pietatea" (νόμους καὶ λόγια θεσπισθέντα διὰ προφητῶν καὶ ὕμνους καὶ τὰ ἄλλα οἷς ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια συναύξονται καὶ τελειοῦνται, Contempl. 3,25). Ei citeau Sfintele Scripturi și căutau înțelepciune în filozofiile străvechi prin considerarea acestora a fi alegorice (Contempl 3, 28). Scrierile oamenilor vechi aceștia le-au considerat a fi un arhetip și imitau metoda (3, 29).⁸ Aceștia urmau instrucțiunile cu adevărat sacre ale profetului Moise (Contempl 8, 64). În timpul festivalului "marele ospăț al celor cincizeci de zile", "Președintele companiei" "discută câteva probleme ridicate de Sfintele Scripturi sau rezolvă unele care au fost propuse de către altcineva" (Contempl 10,76).

---

⁸ Există o analiză puternică asupra faptului că Luca a folosit tehnica mimetică atunci când a scris Evanghelia. O comparație între LXX 3 Regi 17 și Luca 7 este un caz particular în acest sens. Conform Steyn (1997, 551-558)

În Evanghelia după Luca, la începutul slujbei lui Iisus, la scurt timp după ce s-a întors din deșert unde a făcut față tentațiilor, acesta a citit din Pergamentul lui Isaia în sinagoga locală din Nazareth și a explicat ascultătorilor că ceea ce este scris acolo, i se aplică și că se regăsește în el (Luca 4:16 – 30). Iisus explică din nou cu atenție Scripturile discipolilor săi după ce a înviat la finalul misiunii sale, arătându-le cum aceste Scripturi i s-au aplicat, ”începând cu Moise și cu toți Profeții” (Luca 24:27). El ”le-a deschis mințile astfel ca ei să înțeleagă Scripturile” (Luca 24:45). Scriptura este încă o dată citată și interpretată în Fapte în discursurile lui Pavel, Petru, Ștefan și Iacob – aceștia fiind niște personaje autoritare cărora le-a fost arătată interpretarea Scripturilor (Steyn 1995, 25). Filip ia un rol asemănător, de interpret, când explică paragraful din Isaia către eunucul Etiopian (Faptele 8:26 – 35). De asemenea, când autorul necunoscut al Iudeilor a citat din Scriptură, acesta nu doar că a citat din cele trei secțiuni ale Scripturilor (Tora (Legea), Profeții și Scripturile) dar totodată a plasat citatele în spusele lui Dumnezeu, a Fiului său și a Sfântului Duh (cf Steyn 2009, 409). Totuși, pentru acest autor necunoscut al Iudeilor, Fiul este cu siguranță mai puternic decât Moise.

Philon a povestit situația cu privire la Therapeutae după cum urmează: ”Expunerea Sfintelor Scripturi (ἐξηγήσεις τῶν ἱερῶν γραμμάτων) tratează înțelesurile adânci prin intermediul alegoriilor (δι’ ὑπονοιῶν ἐν ἀλληγορίαις). Pentru acești oameni, întreaga carte a legilor⁹ pare a fi o asemănare cu o creatură vie cu ritualuri literare pentru corp, iar pentru suflet o minte invizibilă (ἀόρατον νοῦν) așezată în cuvintele expuse. Cu precădere în această minte sufletul începe să contemple lucruri despre el însuși și să privească cuvintele ca printr-o oglindă (ὡσπερ διὰ κατόπτρου) arătând frumusețea extraordinară a conceptelor, descoperind și îndepărtând copertile simbolice (τὰ μὲν σύμβολα διαπτύξασα καὶ διακαλύψασα) și aduncând în față gândurile și așezându-le goale la lumina zilei pentru acei care au nevoie de puțină readucere aminte pentru a-i ajuta să discearnă ceea ce este lăuntric și ascuns de ceea ce este exterior și vizibil” (ἐκ μικρᾶς ὑπομνήσεως τὰ ἀφανῆ διὰ τῶν φανερῶν θεωρεῖν) (Contempl. 10,78).

Imaginea de înțelesuri adânci pe care le conțineau textele scrise, așa cum era percepută de Creștinii Primari, poate fi văzută clar în modul în care scriitorii Noului Testament au înțeles Scriptura. În Gal 4:22 – 26, Pavel folosește o alegorie atunci când compară cele două femei ale lui Abraham ca și simboluri (alegorii, ἐστιν ἀλληγορούμενα, v.24) a două legăminte. În 1 Cor 13:12 Pavel folosește de asemenea imaginea unei oglinzi în care ei văd

---

⁹ Philon din Alexandria citează de 1161 de ori Scriptura, dintre care doar 41 de citate nu sunt din Pentateuch. Vezi Burkhardt (1988,134).

o reflexie (δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι), dar în care ei ar vrea să vadă într-o zi toate fețele. Conform lui Luca, Iisus s-a rugat Tatălui Său pentru că el "a ascuns aceste lucruri față de cei învățați și înțelepți, și le-a arătat micilor copii" (Luca 10:21, Matei 11:25). Modul în care Matei și Luca folosesc și interpretează Scriptura se aseamănă cu hermenautica.

3.3 Venerarea

Stilul Predicilor

În comunitățile de Therapeutae, de Sabat, un membru senior ținea "un discurs înțelept și plin de rezonanță după care urma o examinare atentă printr-o exprimare atentă a înțelesului exact al înțelesurilor." "Acesta spunea discursul cu o voce și o înfățișare înceată și compusă. Nu face nicio demonstrație de retorică deșteaptă asemenea oratorilor de astăzi", scrie Philon, "dar urmărește o examinare atentă prin expresii atente a înțelesului exact al gândurilor și aceasta nu trece doar prin urechile audienței, ci ajunge în interiorul sufletului și rămâne acolo în siguranță" (Contempl 3, 31). O gândire similară este găsită și în Iov 4:12: "Cuvântul lui Dumnezeu este viu și activ. Mai ascuțit decât orice sabie cu dublu tăiș; penetrează chiar și până la divizarea sufletului și a spiritului, în încheieturi și măduva spinării; judecă gândurile și ia atitudine în fața inimii."

În pregătirea discursului din timpul "marelui ospăț al celor cincizeci de zile" (ἔστι δὲ προέορτος μεγίστης ἑορτῆς, ἣν πεντηκοντὰς ἔλαχεν, Contempl. 8,65), "Președintele" (ὁ πρόεδρος, Contempl. 10,75) Therapeutae "nu are niciun gând de a arăta ceva special, pentru că nu are nicio ambiție de a primi reputația de orator inteligent, dar dorește să obțină o imagine mai apropiată legată de câteva probleme particulare și odată aceasta obținută nu trebuie să o țină în mod egoist doar pentru el, fără să o dea celor care chiar dacă nu au o viziune atât de clară, dar au cel puțin dorința de a învăța. Instrucțiunile sale încep într-o manieră mai lentă; întârzie asupra ei și se tot învârtă în jurul acesteia prin repetiții, dar totuși imprimând permanent gândurile în sufletele ascultătorilor, căci dacă vorbitorul ar fi început să descante cu o rapiditate uimitoare astfel că mintea ascultătorilor nu poate să îl urmărească, pierde teren și nu reușește să înțeleagă ceea ce acesta a spus." (Contempl 10, 76).

Întorcându-ne înspre Noul Testament, în discursul lui Petru din Faptele 2, acesta susține că "ar trebui să să explic celor prezenți ceea ce s-a întâmplat" (v 14). El face asta citând două pasaje lungi din Scriptură, unul din Joel 2:28 – 32 și altul din Ps 16:8 – 11.¹⁰ După ce a zis primul citat, acesta a pus într-o anumită perspectivă evenimentele vieții și morții lui Iisus. După cel de-al doilea citat, acesta a arătat cum se aplică acestea lui Iisus, pentru că David murise și a fost îngropat, dar Iisus s-a ridicat din morți. Același trend se regăsește în alt loc în Fapte, în discursurile lui Ștefan, Petru și Iacob, și de asemenea în Iudei – un trend care deja se regăsea în predica lui Iisus în sinagoga din Nazareth (Luca 4:16 – 27). În această predică din Nazareth, Iisus folosește expresia: "Vindecătorule, vindecă-te" (Luca 4:23).

Ascultarea atentă

Audiența stătea nemișcată la adunarea de Sabat, conform seniorității, cu mâinile în interiorul robelor – cu mâna dreaptă între piept și bărbie și mâna stângă retrasă de-a lungul flancului (Contempl 3,30) și ascultând, arătându-și aprobarea prin aspectul lor și prin mișcări (Contempl 3, 31).

Audiența de la "marele ospăț al celor cincizeci de zile" asculta cu atenție, "cu urechile aciuite și ochii fixați pe cel care vorbea" (τὰ ὦτα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνατετακότες, Contempl. 10:77) – așa cum s-a întâmplat în Nazareth cu predica lui Iisus unde conform lui Luca "ochii tuturor celor din sinagogă erau fixați pe el" (καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ, Luke 4:20). În ascultare, Therapeutae erau "tot timpul exact în aceeași postură, anunțând înțelegerea prin priviri (cf Contempl 3, 31), lăudându-l pe vorbitor prin schimbări luminoase ale expresiei chipului lor, combinate cu o mișcare blândă a capului și prin punctarea cu degetul arătător de la mâna dreaptă" (Contempl 10,77). Aplauze universale se auzeau după ce vorbitorul își termina cu desăvârșire discursul (Contempl 10, 79). După ce Iisus citește din pergamentul lui Isaia și după introducere, Luca menționează că "toți au vorbit frumos despre el și erau uimiți de vorbele grațioase care îi ieșiseră pe buze" (Luca 4:22). Reacții pozitive similare au urmat după discursul lui Petru, când oamenii care auziseră "au fost atinși până la inimă" (Faptele

---

¹⁰ Pentru a vedea care sunt aceste citate, vezi GJ Steyn, Septuagint Quotations, 64 - 128

2:37) și la fel atunci când oamenii au participat la predica lui Pavel din Antioch, rugându-l pe acesta să le spună mai multe despre aceste lucruri în Sabatul următor (Luca 13:42).

Compuneau Imnuri și Psalmuri

O caracteristică tipică a Therapeutae era compunerea imnurilor și a psalmilor către Dumnezeu în toate tipurile metrice și melodice (Contempl. 3, 29). Philon numește toți Psalmii "imnuri".¹¹ După discursul său de la "marele ospăț al celor cincizeci de zile", Președintele "se ridică și cântă un imn compus ca și o adresă către Dumnezeu, fie un imn nou compus de el sau un imn vechi compus de poeți care se stinseseră din viață, și care lăsasera în urma lor imnuri în multe măsuri și melodii, hexametre și iambice, versuri care să se potrivească procesiunilor sau banchetelor precum și la altar, sau pentru coruri în timp ce stau sau dansează, cu aranjamente metrice atente pentru a se potrivi diferitelor evoluții. După el, toți ceilalți își foloseau dreptul de a vorbi, fiind aranjați într-o anumită ordine, în timp ce ceilalți ascultau într-o tăcere completă, cu excepția momentului în care trebuiau să cânte liniile de sfârșit sau refrenurile, atunci când toți își ridicau vocile, atât femeile cât și bărbații" (Contempl 10, 80).

"După cină" cu ocazia "marelui ospăț al celor cincizeci de zile", aceștia țineau un priveghi care se desfășura astfel: se ridicau toți și stătea în mijlocul refectoriului, aranjându-se la început în două coruri, unul de bărbați și unul de femei, liderul și prezentatorul ales pentru fiecare fiind cel mai apreciat dintre ei și evident, cel care avea cea mai bună ureche muzicală. Apoi cântau imnuri către Dumnezeu compuse în multe măsuri și aranjate în multe melodii, uneori cântând împreună, uneori ținând armonios ritmul, mâinile și picioarele fiind acompaniamentul, și răpiți de entuziasm reproduceau uneori versurile de la procesiune, alteori opririle rotirilor în sensul acelor de ceasornic și invers al unui dans al corului. Apoi, după ce fiecare cor și-a făcut în mod separat treaba în cadrul ospățului, și după ce au băut ca în ritualurile Bahice vinul puternic al iubirii lui Dumnezeu, aceștia se uneau și deveneau un singur cor..." (Contempl 10, 83 – 84).

Era pe modelul corurilor conduse de Moise și Miriam "corul Therapeutae indiferent de gen, făceau notă în răspuns la notă și voce în răspuns la voce, trilurile femeilor contopindu-se cu basul bărbaților, crea un consens armonios, o muzică în adevăratul sens.

---

¹¹ La fel face și M Hengel (1994, 254): "... bei Philo selbst ist ὕμνοι Bezeichnung für die kanonischen Psalmen"

lubitoare erau gândurile, iubitoare erau cuvintele și demn de închinare și pietate erau coriștii” (Contempl 10, 88 – 89).

Prezența imnurilor, uneori recent compuse de către scriitorii lor, apar de câteva ori în Noul Testament. Imnurile compuse de către Luca, cum a fost cel din Magnificat (Luca 1:46-55), Benedictus (Luca 1:68 – 79) și Nunc Dimittis (Luca 2:29-32) urmăresc același punct de plecare. La fel se aplică și ”Oda lui Moise, care este Oda Mieilor” în Rev 15:3 – 4 – dar acolo apare o compoziție nouă. De asemenea, 1 Cor 14:26 pare a se referi la o nouă compoziție a ”psalmilor” de către un capabil membru al comunității. Urmele altor imnuri Creștine de început, cum este acela al lui Filip 2:5-11, sau imnurile Evreiești cum sunt aparițiile Cântecelor lui Moise (Iov 1:6 și 10:30), sau – ceea ce poate să fie o urmă a posibilei existențe a ”Melchizedek hymn” (Iov 7:1 – 3) sau o nouă compoziție a Iudeilor – sunt toate probabil indicii ale practicilor similare printre Creștinii Primari.

Conform lui Porter și Evans (2000), ”descrierea detaliată a lui Philon a unei adunări de seara a Therapeutae este adeseori considerată o indicare a practicilor muzicale în adunările religioase din timpul Noului Testament și se crede că aruncă o lumină asupra adunărilor Creștinilor Primari.”

Rolul rugăciunilor

Therapeutae se rugau de două ori în fiecare zi, o dată la răsărit și încă o dată seara (Contempl 3, 27). La începutul ”marelui ospăț al celor cincizeci de zile”, ei se rugau la Dumnezeu ca ospățul lor să fie acceptabil și realizat așa cum El l-ar fi făcut (Contempl 8,66). Rugăciunile ocupă un loc important în mod particular în Evangheliile după Luca și în Fapte. Doar în Evanghelia după Luca discipolii întrebă dacă Iisus ar trebui să îi învețe cum să se roage (Luca 11:1). El îi învață pe discipoli să zică ”Tatăl nostru” (Luca 11:2-4, Matei 6:9-13) și de asemenea se roagă pentru ei în Ioan 17. De majoritatea dărilor în care Iisus se retrage în solitudine, o face pentru a se ruga. În această obișnuință apostolii au continuat misiunea lor proprie. Era într-o dupămasă, vremea rugăciunii, când Petru și Ioan, în drumul lor către templu, au dat peste șchiopul de treptele din fața templului (Faptele 3:1-2). Rolul pe care Evreul Shemah îl joacă în continuare în tradițiile Creștinătății de început devine clar în toate locurile în care a fost citat – cum este în Epistolele lui Iacob, unde rugăciunea este una dintre subiectele dezbătute (Jas 5:13-18). Instrucțiuni cu privire la rugăciune sunt de asemenea găsite în 1 Tim 2:1-8.

În timpul stagiului final al "marelui ospăț al celor cincizeci", aceștia cântau imnuri și "continuau până în zori, băuți cu această îmbătare în care nu era nicio rușine (μεθυσθέντες ... τὴν καλὴν ταύτην μέθην), apoi nu cu capul greu sau cu ochii pe jumătate închiși, ci mult mai în alertă și mai treziți decât atunci când au venit la banchet, ei stăteau cu fețele și cu întregul corp întors înspre est și atunci când vedeau soarele răsărind, își întindeau mâinile către cer și se rugau pentru zile luminoase și pentru cunoașterea adevărului și a puterii gândirii iuți. Și după rugăciuni ei plecau fiecare către sanctuarul lor privat pentru a se mai analiza încă o dată întreaga lor filozofie" (Contempl 10,88 – 89).

Motivul alertei și a stării de trezire în timpul rugăciunii lui Iisus în Ghetsimani își are bazele în abordarea prezentată mai sus (Marcu 14:37 – 41; Matei 26:40 – 46 – de trei ori; Luca 22:45 – 46). În descrierea lui Luca a evenimentelor Penticostalilor, unii oameni credeau că apostolii erau beți (μεμεστωμένοι εἰσίν, Faptele 2:13), dar Petru le spune că ei nu sunt băuți (οὐ γὰρ ... μεθύουσιν), explicându-le situația citându-l pe Joel care prezintă coborârea Duhului deasupra oamenilor (Faptele 2:15).

Importanța Sabatului

Therapeutae evocau numărul șapte (Contempl. 8,65). Timp de șase zile ei "căutau înțelepciune" (φιλοσοφοῦσι). În cea de-a șaptea zi ei țineau o adunare generală. Se adunau și se așezau în funcție de vârsta pe care o aveau (Contempl 3, 30). Cea de a șaptea zi era considerată sacră și festivă la cel mai înalt nivel. Își îmborsăteau corpul și eliberau vitele de la munca lor continuă (Contempl 4, 36). Conexiunea lui Iisus și Pavel cu sinagoga ca și locul din care ei își țineau predicile apare cu precădere în Luca și în Fapte. Predica lui Iisus în Luca începe aici – "așa cum îi era obiceiul să participe" (Luca 4:16) și era în Sabat când predica din sinagoge (Luca 4:31; 6:6; 13:10), exorciza spiritele rele (Luca 4:33) și vindeca bolnavii (Luca 6:6-9). Dar de asemenea umbla de Sabat pe câmpuri (Luca 6:1). Pavel folosește aceeași strategie în Fapte, începându-și predica de Sabat la sinagogile locale (Faptele 13:14b; 14:1; 16:13).

"Marele ospăț al celor cincizeci de zile" : "Penticostali"

Therapeutae țin cont de asemenea de pătratul lui șapte, "din moment ce ei îi cunosc castitatea și virginitatea perpetuă". Importanța numărului șapte și-a găsit cel mai probabil calea prin intermediul celor șapte ființe Persane în prezența unui zeu central, Mazda, în cadrul apocalipsismului evreiesc primar și de acolo în apocalipsismului Creștin Primar. Separat de rolul său simbolic în Revelații, este de asemenea găsit în locuri cum este Iov 1 unde șapte citate sunt prezentate pentru a arăta statutul diferit al Fiului în comparație cu cel al îngerilor.

Dar mult mai important pentru Therapeutae era numărul cincizeci – "cel mai sacru dintre numere și cu rădăcinile cele mai adânci în natură, fiind format din pătratul triunghiului cu unghi drept care este sursa din care universul a apărut" (Contempl 8,67). Se adunau la apusul celei de-a cincizecia zi, în timp ce observau un festival care ținea toată noaptea, cu o slujbă, cântări de imnuri, și o masă, urmată de un priveghi sacru. Apoi ei "se adunau în robe albe" (Cf Rev 3:18) și cu fețele în care bucuria era combinată cu o seriozitate fără tăgadă, dar înainte de a se așeza, la un semnal al unui membru al Rota (τινος τῶν ἐφημερευτῶν),¹² care este numele dat în general celor care realizau acest serviciu, ei se așezau într-o linie dreaptă în ordinea vârstei, cu ochii și cu mâinile ridicate înspre Cer (Cf 1 Tim 2:8: "Vreau ca oamenii de pretutindeni să-și ridice mâinile în rugăciune"): pentru că ochii lor erau antrenați să își fixeze privirea pe ceva ce merită să fie contemplat (cf Luca 11:34-36 și Matei 6:22-23 despre ochi ca fiind felinarul corpului. "Dacă ochii sunt buni, atunci întregul corp va avea lumină"). Mâinile lor erau o mărturie că erau curați de orice intenție de profit și că nu urmăreau nicio cauză care să le aducă vreun profit. Așa stând, se rugau la Dumnezeu ca ospățul lor să fie acceptabil și realizat așa cum Lui i-ar fi plăcut. După rugăciuni, seniorii se așezau în ordinea în care au fost admiși (Contempl 8,66-67). Bărbații stăteau în dreapta și femeile în stânga. Stătea pe "paturi din lemn normal, acoperit cu papirus nativ împrăștiat, ușor ridicat în zona mâinilor pentru a avea pe ce să se sprijine" (Contempl 9, 69).

Există probabil o conexiune între "marele ospăț al celor cincizeci de zile" și evenimentul Penticostal care de asemenea are loc în cea de-a cincizecia zi după paști așa cum era descrisă de Luca în Fapte 2?¹³ Mai mult, dacă ne uităm la cartea Iudeilor, Markus Barth

---

¹² Conform cu FH Colson (1965, 153), "cuvântul în sine abia dacă sugerează niște îndatoriri realizate prin rotație"

¹³ Împotriva JEH Thomson (cf 1930, 997 – 1005), care a spus că "Ospățul de ziua 50 nu are nicio legătură cu Creștinitatea"

(1962, 71-72) a atras atenția asupra faptului că "Dacă "Iudeii" la care se adresează această epistolă (sic!, GJS) erau (parțial) Qumraniți sau un grup similar de sectanți, sau dacă se comportau ca și Pavel, care (conform Faptelor) chiar și ca și Creștin îndura dureri pentru a participa în festivalurile templelor, atunci imitațiile cu privire la relația dintre Iisus Hristos ca și persoană și munca sa, pe de-o parte, și caracteristicile centrale ale festivalurilor Evreiești, pe de altă parte, nu arată deloc artificial sau superfluu."

3.4 Structura socială

Poziția în funcție de vârstă și senioritate

Senioritatea nu era obligată de vârsta cronologică. "Prin senior nu înțelegeau oamenii în vârstă, cu părul alb care erau priviți ca și niște copii dacă aceștia abia în ultimii ani din viață au început să iubească acest tip de trăiri, ci cei care din primii ani de viață au crescut către adulți și și-au petrecut adolescența în căutarea ramurei contemplative a filozofiei, care într-adevăr este cea mai nobile și mai apropiată de Dumnezeu parte." (Contempl 8, 67).

Iisus își numea discipolii "copii" (Marcu 10:24; Ioan 13:33). La fel face și autorul lui 1 Ioan cu privire la credincioșii cărora le scria (1 Ioan 2:1, 12, 14, 18, 28 etc) Toma era numit "propriul meu copil în credință" (1 Tim 1:2) și "copil" (1 Tim 1:18) de către autorul acestei scrisori de la sfârșitul primului Secol AD, fiindu-i-se spus că nimeni nu ar trebui să îl privească de sus doar pentru că este tânăr (1 Tim 4:12). Aceia care sunt încă copii sau tineri în credință, sunt încurajați să crească sau să meargă mai departe (1 Pet 2:2; Iov 6:1).

Poziția femeilor

Femeia în Egipt se bucura de drepturi legale și economice care nu erau găsite altundeva (cf McDonald 1998, 166). Totuși nu este ciudat faptul că femeile ar avea o poziție mai bună în grupurile religioase, așa cum era în grupul Therapeutae. Sanctuarul din a șaptea zi conținea două părți – una pentru bărbați și una pentru femei. Femeile puteau de

asemenea să se alăture mișcării având aceeași arodare și același simț al chemării lor (Contempl 3, 32). Marele ospăț la Cincizeci de zile era de asemenea savurat și de femei, "majoritatea dintre el îmbătrânind virgine, care și-au păstrat castitatea nu obligate, asemenea unor preotese Grecești, ci din propria lor voință și datorită dorinței lor de înțelepciune (διὰ ζῆλον καὶ πόθον σοφίας). Dornice să o aibă ca și consoartă, ele au renunțat la plăcerile trupești și nu își doreau o progenitură muritoare, ci pe acei copii care doar sufletul drag lui Dumnezeu poate să îi aducă pe pământ, pentru că Tatăl i-a arătat în razele spirituale, permițându-le să obțină adevărurile înțelepciunii" (θεωρεῖν τὰ σοφίας δόγματα, Contempl. 8,68). Totuși, Szesnat pune sub semnul întrebării dacă Therapeutrides aveau într-adevăr o valoare pozitivă pentru Philon. Contrar celor presupuse în mod normal, acesta susținea "că realitatea prezenței femeilor la Lacul Mareotic l-a forțat pe Philon să le găsească un rol pozitiv sub forma oferirii lor a statului de virgine permanente: ele sunt o îngăduință, nu un ideal" (Szesnat 1998, 198).

Literatura Lucană alocă un loc foarte special femeilor alături de bărbați. Acolo unde îngerul apare lui Iosif în vis în timpul vestirii în Matei, este Maria din Evanghelia lui Luca cea care primește mesajul (Luca 1:26). Alături de Zaharia este de asemenea Elisabeta (Luca 1:5), alături de Simion este Ana (Luca 2:25-38), alături de Aquila este totodată Priscilla (Faptele 18:2). O referință unică este făcută cu privire la rolul femeilor în grija față de Iisus (Luca 8:1-3). De asemenea sunt femeile cele care sunt martorele siciului gol și apariției lui Iisus.

Poziția de sclavie

Therapeutae nu aveau sclavi "care să îi aștepte, pentru că ei considerau că deținerea de servitori era cu totul împotriva naturii. Pentru că natura a născut toți oamenii liberi, dar actele greșite și rele ale unora care urmărea acest fel de rău, de inegalități, au dus la impunerea lor și i-au investit cu puteri mari asupra celor mai slabi" (Contempl 9,70).

Pavel scrie în Gal 3:26-28: "Toți sunteți fii lui Dumnezeu în credința în Iisus Hristos, pentru că toți ați fost botezați în Hristos și hainele lui v-au înveșmântat. Nu există Evreu sau Grec, sclav sau liber, bărbat sau femeie, pentru că voi toți sunteți Iisus Hristos." Despre Onesimus, Pavel scrie către Philemon (vv 15-16): "Poate că motivul care l-a separat de tine pentru puțin timp a fost ca să îl ai înapoi pentru totdeauna – nu ca și sclav, ci ca și un

frate drag. El îmi este foarte drag, dar ție îți este și mai drag, atât ca și om, cât și ca frate în credință.”

Rolul slujitorilor (diaconilor)

Serviciile de la marele ospăț al celor cincizeci de zile ”erau făcute de oameni liberi care își îndeplineau sarcinile ca și slujitori nu ca și obligație, nici pentru că li se ordonă, ci pentru că în mod deliberat și în bună credință au anticipat zeloși cererile care ar putea să fie” (Contempl 9,71). Nu orice om liber era îndrumat înspre aceste poziții, ci membrii mai tineri ai asociației. Aceștia erau aleși ”cu mare grijă pentru că meritul lor special de a avea un caracter corect și nobil îi presa să obțină virtuțile urmărite. Își ofereau serviciile cu plăcere și cu mândrie, cum fac copiii către părinții lor, privindu-i pe toți ca și părinți, într-o legătură mai apropiată decât cea a sângelui, din moment ce pentru o minte corectă nu există o altă legătură decât cea a unui trai nobil. Și ei au venit să își facă munca purtând tunicile lăsate în jos, astfel ca aspectul lor să nu fie nicidecum asemănat cu cel al unui sclav” (Contempl 9,72). Slujitorii (τοὺς διακόνους) și-au luat locul la banchet punând totul în ordine și pregătind totul pentru slujbă (Contempl 10, 75).

Luca scrie despre alegerea primilor șapte diaconi (ἐν τῇ διακονίᾳ) – ”care erau plini de Duh și de înțelepciune” (πλήρεις πνεύματος καὶ σοφίας, Faptele 6:3) pentru a asista la distribuirea mâncării zilnice către văduvele Grecilor care vorbeau Evreiește (Faptele 6:1). Calitățile cerute de Creștinii Primari diaconilor (διακόνους) erau descrise mai târziu în 1 Tim 3:8-13.

3.5 Orientarea și stilul de viață

Mâncarea și băutura

Philon îi creionează pe Therapeutae într-un mod în care stăpânirea de sine este văzută ca fundație a sufletului. Nu aveau mâncare sau băutură în timpul zilei. Ei făceau ”filozofie în

lumină” și participau la ”nevoile trupești la înserat” (cf motivului luminii și întunericului în Evanghelia lui Ioan, la fel și în Pergamentele de la Marea Moartă). Unii își aminteau abia după trei zile că trebuie să mănânce! Alții se abțineau de două ori mai mult și mâncau doar o dată la șase zile.

Când Iisus a petrecut cele ”patruzeci de zile” în deșert, el de asemenea nu a mâncat nimic (Luca 4:2). Fiind tentat de demon să transforme pietrele în pâine, el a răspuns cu un citat din Deut 8:3, cum că ”omul nu va trăi doar din pâine” (Luca 4:4) .

Conform lui Philon, Therapeutae erau ”asemenea lăcustelor care se spune că trăiesc cu aer pentru că” în opinia lui Philon, ”cântecele lor fac lipsa mâncării cea mai mică problemă” (Contempl 4, 34 – 35). Ei mâncau ”nimic costisitor, doar pâine normală cu sare puțin aromată cu un sos, și beau apă de izvor.” Ei mâncau ”destul cât să le țină de foame și beau destul cât să le țină de sete, dar urau sașietatea ca și un inamic malign al corpului și al sufletului” (Contempl 4,37). Era o bucurie la mesele lor ca și la o petrecere (Contempl 5,40).

Oamenii îl abordau pe Iisus și comparau comportamentul discipolilor lui Iisus cu comportamentul discipolilor lui Ioan sau al Fariseilor. Aceștia au scos în evidență că acești din urmă discipoli țineau post deseori și respectau timpii de rugăciune, în timp ce discipolii lui Iisus ”mergeau să mănânce și să bea” (Luca 5:33). Conform versiunii lui Matei, erau discipolii lui Ioan cei care au venit și l-au întrebat pe Iisus de ce ei și Fariseii posteau, dar nu și discipolii lui Iisus (Matei 9:14). Iisus s-a comparat mai târziu cu Ioan Botezătorul, spunând: ”Ioan a venit nici mâncând și nici bând, și ei au spus, ”el are un demon”. Fiul Omului a venit mâncând și bând, și ei au spus, ”Aici este un lacom și un bețiv...”” (Matei 11:18-19). Totuși, Iisus i-a avertizat să nu ”își facă griji în viața lor pentru ceea ce vor mânca; sau pentru corpul lor, pentru ceea ce veți purta. Viața este mai mult decât mâncare, și corpul este mai mult decât haine” (Luca 12:22-23; Matei 6:25). Tipic în natura Slujbei de pe Munte, nu era postul cel care îl îngrijora pe Iisus, ci era atitudinea: ”Când postiți, nu arătați posomorâți așa cum arată ipocriții, pentru că ei își desfigurează fața pentru a arăta oamenilor că postesc” (Matei 6:16).

Mesele Therapeutae care conțineau mâncare cu adevărat purificată, erau formate din pâine lipie aseasonată cu sare și cu sos, le reaminteau de ”sfânta masă amenajată în vestibulul templului pe care stă lipia și sarea neamestecată. Pentru că este carnea cea mai simplă și pură mâncare care ar trebui să fie asigurată celor mai înalte caste, cu precădere preoților, ca și recompensă pentru slujba lor, și alții în timp ce aspiră la privilegii similare

ar trebui să se abțină de la a căuta același lucru și să permită superiorilor lor să facă uz de prioritate.” (Contempl 10,81-82).

Motivul sării este folosit în Noul Testament ca și metaforă pentru a fi bun și împăciuitor unul cu celălalt (Marcu 9:50, Matei 5:13, Luca 14:34-35).

Abstinența de la vin și carne

Nu era servit vin în timpul meselor din cadrul banchetului celor cincizeci de zile. Therapeutae foloseau doar ”apa cea mai clară și limpede, rece pentru majoritatea oaspeților (cf Matei 10:42) dar caldă pentru persoanele mai în vârstă cu sănătate mai delicată. Masa era de asemenea păstrată fără carne de animale;¹⁴ mâncarea era pusă pe felii de pâine aseasonate cu sare, uneori aromată cu sos pentru a minimiza apetitul. Abstinența de la vin era văzută ca un lucru bun, asemenea preoților care făceau sacrificii, și făceau acest lucru pentru o viață întreagă. Pentru că vinul se comporta ca un drog, provocând senzații prostești, și scoțând la suprafață instinctul cel mai animalic, dorința” (Contempl 9,73-74).

Evangelhiile creionează Creștinătatea Primară diferită de Therapeutae a lui Philon cu privire la abstinența de la vin și carne, cu excepția celor spuse de Luca despre Ioan Botezătorul care nu ar fi gustat ”vin sau orice altă băutură fermentată” (Luca 1:15).

Cele două forme de adăpost

Casele și hainele erau văzute ca și ”cele două forme de adăpost” de către Philon. El a descris casele Therapeutae ca fiind ”deloc frumoase, o construcție care își dovedea utilitatea”. Iisus era chiar mai rău din acest punct de vedere. El susținea că ”vulpile au vizuinile și păsările își au cuiburile, dar Fiul Omului nu are un loc să își pună capul” (Matei 8:20). Hainele Therapeutae erau ”ieftine (cf Matei 11:8: ”Ce vrei să vezi în deșert? Un om îmbrăcat în haine elegante?”). Hainele erau formate dintr-o haină groasă din piele pe timp

---

¹⁴ Vegetarianismul printre Therapeutae în Creștinismul Primar, conform Beckwith (1988, 407-410)

de iarnă (cf Ioan Botezătorul, Marcu 1:6; Matei 3:4) și o vestă sau cămașă pe timpul verii (Contempl 4,38).

5 Concluzie

În cadrul intertextualității, o comparație între aspectele comunității Therapeutae a lui Philon în cartea sa *De Vita Contemplativa* și a Creștinătății Primare, a dus la obținerea câtorva concluzii:

1. Există similitudini intertextuale evidente între cele două grupuri în cadrul mai multor puncte, în mod particular cele care privesc descrierea stilului de viață al lui Iisus, apariția bisericii în cadrul literaturii Noului Testament în anumite aspecte cu privire la structura socială, stilul de venerare și importanța interpretării Scripturii. Nu toate acestea erau, bineînțeles, unice doar pentru Therapeutae și pot să fie găsite într-o măsură mai mare sau mai mică în alte grupuri Evreiești de asemenea. Totuși, cel puțin teoretic, se poate considera într-o anumită măsură că un număr dintre Primii Creștini erau convertiți de la Therapeutae, care totodată au adus cu ei aceleași sentimente, practici și folozofii în cadrul noii lor religii.¹⁵
2. Valoarea socio-istorică a cărții *De Vita Contemplativa* este importantă pentru o înțelegere mai bună a subtilităților ideologiilor și filozofiilor existente la Grecii care vorbeau Evreiește în timpul începerii mișcării provocate de Iisus.
3. Deși Luca îl portretizează pe Iisus în mod particular foarte similar cu modul în care Therapeutae erau caracterizați de către Philon, este clar că există și numeroase diferențe – cum ar fi punctele de vedere asupra postului și asupra abstenenței de la carne și vin, sau adunările zilnice regulate în schimbul reflecțiilor individuale.
4. O comparație mult mai densă și mai îngrijită între *Vita Contemplativa* și un număr de cărți individuale cu privire la corpul Noului Testament în cadrul contextului și teologiei fiecărei cărți și asupra aspectelor diferite trebuie să fie realizată în cercetările viitoare.

---

¹⁵ O perspectivă interesantă, dar totuși neconvingătoare, este cea a lui CJ Allen (1972, 8)

Bibliografie

Allen, C. J. 1972. *Broadman Bible Commentary*, Vol. 12. Philadelphia: Fortress Press.

Bammel, E. 1985. s.v. "ptōchós". Paginile 969-973 din *Theological Dictionary of the New Testament - Abridged in One Volume*. Editat de Kittel, G. & Friedrich, G. Grand Rapids: Eerdmans.

Barth, M. 1962. The Old Testament in Hebrews: An Essay in Biblical Hermeneutics. Paginile 53-78 din *Current Issues in New Testament Interpretation. Essays in honor of Otto A. Piper*. Editat de Klassen, W. & Snyder, G. F. London: SCM Press.

Beckwith, R. T. 1988. The Vegetarianism of the Therapeutae, and the Motives for Vegetarianism in Early Jewish and Christian Circles. *RevQ* 13:407 - 410.

Brownlee, W. H. 1950. A Comparison of the Covenanters of the Dead Sea Scrolls with Pre-Christian Jewish Sects. *BA* 13(3):50–72.

Burkhardt, H. 1988. *Die Inspiration heiliger Schriften bei Philo von Alexandrien*. Basel: Brunnen.

Colson, F. H. 1965. *Philo*. Vol IX. London: William Heinemann [Loeb Classical Series].

Daumas, M. F. 1967. La Solitude' des Therapeutes les antecedents egyptiens du monachisme Chretien. Pages 347-358 in *Philon d' Alexandrie: Colloques Nationaux du Centre National de la Reserche Scientifique, Lyon: 11-15 September, 1966*. Paris: Éditions du Centre National de la Recherche Scientifique.

Davies, P. R. & Taylor, J. E. 1998. The So-Called Therapeutae of *De Vita Contemplativa*: Identity and Character. *HTR* 91(1):3–24.

Evans, C. A. 2000. Therapeutae. In *Dictionary of New Testament Background* (electronic ed). Editat de C. A. & Porter, S. E. Downers Grove: Inter-Varsity Press.

Ferguson, E. 1993. *Backgrounds of Early Christianity*. Grand Rapids: Eerdmans.

Gärtner, B. 1965. *The Temple and the Community in Qumran and the New Testament: A Comparative Study in the Temple Symbolism of the Qumran Texts and the New Testament*. Cambridge: University Press.

Geoltrain, P. 1959. La Contemplation à Qoumran et chez les Therapeutes. *Sem* 9:49-57.

Hauck, F. 1985. s.v. "koinós". Paginile 447-450 din *Theological Dictionary of the New Testament - Abridged in One Volume*. Editat de Kittel, G. & Friedrich, G. Grand Rapids: Eerdmans.

Hengel, M. & Schwemer, A. M. 1994. *Die Septuaginta zwischen Judentum und Christentum*. Tübingen: Mohr.

Hunter, S. F. 1930. Philo Judaeus. Paginile 2380-2383 din *International Standard Bible Encyclopaedia*, Vol. IV. Chicago: The Howard-Severance Company.

Kittel, G. & Friedrich, G. 1985. *Theological Dictionary of the New Testament. Abridged in One Volume*, (electronic ed). Grand Rapids: Eerdmans.

Kravitz, N. 1972. *3,000 years of Hebrew Literature*. Chicago: The Swallow Press Inc.

Mason, S. 2000. Jewish Theologies and Sects. In *Dictionary of New Testament Background*, (electronic edition). Editat de Evans, C. A. & Porter, S. E. Downers Grove: Inter-Varsity Press.

McDonald, J. I. H. 1998. *The Crucible of Christian Morality*. London: Routledge.

Porter, S. E. & Evans, C. A. (eds) 2000. *Dictionary of New Testament Background: A Compendium of Contemporary Biblical Scholarship*, (electronic ed). Downers Grove: Inter-Varsity Press.

Porton, G. G. 1986. Diversity in Postbiblical Judaism. Paginile 57-80 din *Early Judaism and its Modern Interpreters*. Editat de Kraft, R. A. & Nickelsburg, G. W. E. Atlanta: Scholars Press.

Schürer, E. 1973-1987. *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ (175 B.D.-A.D. 135)*, Vol 2. Edinburgh: T & T Clark.

Steyn, G. J. 1995. *Septuagint Quotations in the Context of the Petrine and Pauline Speeches of the Acta Apostolorum*. Kampen: Kok Pharos.

Steyn, G. J. 1997. Luke's use of Mimesis? Re-opening the debate. Paginile 551-558 din *The Scriptures in the Gospels: Congress Volume of Papers delivered at the Colloquium Biblicum Lovaniense 51st Congress, August 1996*. Editat de Tuckett, C. M. Leuven: Peeters Press [BETL 131].

Steyn, G. J. 2009. *A Quest for the Assumed LXX Vorlage of the Explicit Quotations in Hebrews*. (D.Litt Thesis). Stellenbosch: University of Stellenbosch.

Szesnat, H. 1998. 'Mostly aged virgins': Philo and the presence of the Therapeutrides at lake Mareotis. *Neot* 32(1):191-210.

Thomson, J. E. H. 1930. The Essenes. Paginile 997-1005 din *The International Standard Bible Encyclopedia*, Vol II. Chicago: The Howard-Severance Company.

Vermes, G. 1959-60. Essenes-Therapeutae-Qumran. *Durham University Journal* 21:97-115.

Vermes, G. 1977. *The Dead Sea Scrolls. Qumran in Perspective*. London: Collins.